

Rozhovor s ak. mal. Ladislavem Radou

Text: Pavel Motejzík, Adéla Šmausová

Narodil se 20. března 1929 ve Vojovicích čp. 24. Obecnou školu navštěvoval v Neurazech, měšťanku v Nepomuku. Poté studoval Strojní průmyslovou školu v Plzni, kde maturoval v roce 1947. V letech 1947-49 pracoval jako kreslíř (rozkresloval výkresy a plány), během této doby snil u prkna o práci umělce a navštěvoval kurzy při Lidové škole umění v Plzni pod vedením profesorů Vladimíra Modrého a Pavla Maura, který byl žákem Maxe Švabinského. Následně studoval UMPRUM v oddělení filmové grafiky, plakátu a kresleného filmu (1950-56), byl prvním žákem v atelieru Adolfa Hoffmeistera. V letech 1956-78 pracoval v Supraphonu jako výtvarník (později vedoucí oddělení) v návrhovém a propagačním oddělení, odkud byl propuštěn z politických důvodů. Rok zůstal na volné noze a od roku 1979 do roku 2009 působil coby profesor na Vyšší odborné škole uměleckoprůmyslové a Střední uměleckoprůmyslové škole na Žižkově. V letech 1958-82 úzce spolupracoval se Symfonickým orchestrem hlavního města Prahy FOK, vytvořil například dodnes používané logo. Je ceněn pro mimořádně povedené návrhy obalů desek a karikatury, vyzdvihoval pro svou jednoduchost coby pokračování tvůrců klasické české karikatury. Jeho hlavním domovem byly vždy Vojovice, druhým domovem pak Praha. V současné době žije v domově pro seniory v Plzni, kde jsme se také sešli a povídali si o jeho životní dráze.

Povězte nám, prosím, krátce něco o své rodině...

Můj otec Jan Rada odjel v 17 letech pracovat do Ameriky, zde si vydělal nějaké peníze, vrátil se a oženil se s dcerou jednoho sedláka z Vojovic, se kterou měl dvě děti. Poté odešel na vojnu v první světové válce a předtím, než odešel, počal chlapce, dítě se narodilo, a žena přitom bohužel zemřela. Děti, včetně toho novorozence Vojty se nastěhovaly k babičce, tchýni mého otce. Otec se vydal znovu do Ameriky, kde ho zastihl dopis právě od tchýně, aby se vrátil, že by si ho vzala její druhá dcera, moje budoucí maminka, za svobodna Josefa Jandošová. Otec opravil chalupu čp. 24, kam se s novou ženou nastěhoval. Vzali si k sobě dva kluky, v roce 1924 se narodil můj bratr Václav a v roce 1929 jsem spatřil světlo světa v této chalupě i já. Takže jsme byli čtyři kluci, Venca, Pepík, Jeník a já. Vojta zůstal u babičky. Tatínek s maminkou hospodařili na malém hospodářství, v létě si jezdil otec přivydělávat na různé kampaně především do cukrovaru.

Co vám nejvíce utkvělo v paměti z vašeho dětství a mládí?

Časopis Pod Zelenou Horou, Rukopis zelenohorský a vůbec celá Zelená Hora, kterou jsem vídal denně z dálky při cestách do nepomucké školy. Kam jsem docházel nejprve pěšky, později na kole či na lyžích. Když jsem ve druhé třídě ve škole v Neurazech složil báseň o malé veverce, paní učitelka ji poslala do redakce časopisu, kde ji otiskli. Nad Nepomukem se také v roce 1944 stala tragédie, u které byl můj otec jako jeden z prvních svědků – pád amerického bombardéru Liberator. Vyrázil tehdy lesem za přítelem do Seče a při zpáteční cestě si zkracoval cestu právě přes Dubeč. Viděl celou tu tragédie včetně lidských těl. Často na to vzpomínal.

Vzpomínám na žinkovský zámek, rybník, oboru, zámecký park a okolí, které byly kdysi svědky mých nesčetných zážitků. Vzpomínám na paní správcovou, německého důstojníka wermachtu, který jezdil zámeckým parkem na bílém koni a později i na americké vojáky ubytované v zámku. Na začátku padesátých let se stal zámecký park a altánek obklopený záhonem voňavých růží místem schůzek méjí první láskou, budoucí chotí. Moje žena Věra, rozená Špačková, pocházela z Prahy, jezdila k babičce do Žinkov na prázdniny a seznámili jsme se v Partolticích u muziky. Když jí bylo dvacet, vzali jsme se. Naše manželství bylo velmi šťastné, bohužel utnula ho autonehoda, při které žena zemřela, a já utrpěl vážná poranění. Manželství zůstalo bezdětné a já se už nikdy znovu neoženil.

Je vidět, že neštěstí nechodí po horách... Otočme proto raději list na něco veselejšího. Jak a kdy jste v sobě pocítil umělecké sklony?

Už od útlého věku, na obecné škole, se o mně říkalo: ten Lád'a Radojc umí kreslit. Počmáral jsem snad všechny kalendáře u sousedů, musel jsem prostě malovat na každý papír, který jsem viděl. Později na měšťance vzpomínám na učitele Forejta, který učil počty a byl velmi přísný, učil také kreslení. Tam jsem již více vynikal nad ostatní a plnil nad míru dobře jeho zadání. Vždy mě posílal ke svým kolegyním, abych se s výtvary pochlubil. Po kom jsem tento talent podědil, nevím, maminka uměla namalovat husu jedním tahem, ale to bylo tak všechno. Byla to ale velmi chytrá žena, uměla například recitovat z paměti.

Na jaký svůj počin jste nejvíce pyšný. A že je z čeho vybírat. Vytvořil jste nejen logo FOK, ale celou řadu karikatur především pro časopis Hudební rozhledy či knihy Vladimíra Thieleho, desítky návrhů desek s grafickými motivy či fotografiemi. Vsadím se, že kdo sáhne doma do regálu starých „LPíček“ vydaných Supraphonem za doby vašeho působení, najde na každé druhé vaše jméno.

Samozřejmě je to logo FOK, které se používá od roku 1962, z knih se mi nejvíce líbí Úsměvy stříbrného plátna právě od Vladimíra Thieleho, z karikatur se mi myslím velmi povedli Louis Armstrong, Ella Fitzgerald – protože jsem je viděl naživo, nejvíc si pak vážím podobizny Duke Ellingtona, ten už byl vytištěn barevně na bílý německý papír. Deska se jmenuje New Orleans Suite a byla vydána v roce 1972.

O logu FOK by bylo dobré se zmínit podrobněji...

Logo Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK jsem vytvořil na základě soutěže v roce 1962. Tvořil jsem ho zhruba 2 hodiny a dostal za něj honorář 2000 Kčs – to tehdy byly slušné peníze, protože můj měsíční plat byl 2200 korun! Zkratka znamená Film, Opera, Koncert. Vyšel jsem z písmene „f“, které má František Muzika v logu Pražského jara. Pro mne však toto písmeno znamená především krk, ženský krček. Z něho pak vychází pomyslný smyčec a směřuje ke „k“, aby vytvářel dojem kompaktního celku. Což navozuje dojem hudby. Moc si vážím toho, že se používá dodnes.

Koukali jsme, že výstav jste měl hned několik, nejen v Praze, ale například i v Moravské galerii v Brně, v Liberci a Mladé Boleslavi či v areálu zámku v Jindřichově Hradci. Kdy a kde bude vaše nejbližší výstava?

Nejbližší výstava bude zahájena 8. dubna v 16 hodin v prostorách Národopisného muzea Plzeňska na náměstí Republiky 13. Ponese název Ladislav Rada – Ohlédnutí a potrvá do 30. srpna 2020. Návštěvníci na ní najdou ukázky napříč mojí tvorbou.

Měl jste, či ještě máte, nějaké vzory v oblasti umělecké tvorby?

Profesor Hoffmeister se z nás snažil udělat výtvarníky na volné noze, ale vytušil jsem, že by to byl opravdu krušný život o tvrdém chlebu. Proto jsem využil svých známostí a nastoupil do Supraphonu, kde jsem doslova hlтал rady starších mistrů, Františka Tichého, Jana Bendy či Josefa Sudka. Dobře si pamatuji, že když jsme malovali v krajině, vždy jsem si měl dát před barvy bílý papír, aby ty barvy byly v kontrastu k té bílé barvě, nebo to, že na krajinu se mám podívat hlavou skloněnou mezi nohama, protože zespoda člověk vidí úplně jiný formát. Čerpal jsem rovněž z umění vynikajícího karikaturisty Františka Bidla, na kterého jsem se snažil navázat. Samozřejmě jsem byl ovlivněn i svými profesory.

Jistě jste inspiroval celou řadu studentů, ale i jiných mladých umělců. Vzpomenete si na některý konkrétní příklad?

Zmíním vynikajícího karikaturistu Josefa Blechu, který mě kdysi ve škole navštívil a řekl mi, že jsem ho po zhlédnutí mojí výstavy v roce 1970 inspiroval v jeho osmnácti letech ke tvorbě karikatur. Požádal mě, zda by si mohl nějaká díla zakoupit, a tak jsem mu jich pár prodal.

Dokážete říct, kolik děl jste dosud vytvořil?

Karikatur je 70. Originály vlastní režisér František Špergl, kterému jsem všechny věnoval s tím, že má za povinnost je vystavovat. Ilustrovaných knih je 10, gramodesek bylo opravdu mnoho a pracoval jsem i jako filmový výtvarník, mezi známější filmy, na nichž jsem se podílel, patří Měsíc nad řekou, Kam čert nemůže, Dnes naposled a Žižkovská romance.

Kdybyste se teď měl znovu narodit, jakou cestu byste si vybral?

Kdyby se moje životní dráha měla podobat té, kterou jsem zažil doposud, vybral bych si zrovna takovou. Mojí múzou byla vždy moje předčasně zesnulá manželka.

Během rozhovoru jste obracel často list na milované Vojovice. Co byste popřál lidem z našeho kraje?

Opravdu, na Vojovice myslím neustále, i když mi již zdraví nedovoluje tam žít. Často myslím na svou chalupu a sochu mého otce u ní, na mé sochy plavců u hasičské nádrže, na to, jak беру motorovou pilu a vyrážím do lesa porazit strom. Venkov a příroda, na to nelze zapomenout. Snažím se nyní v závěru života své vzpomínky sepsat na papír a vytvořit k nim vždy i kresbu. Všechny přátelé i známé z regionu zdravím, přeji jim zdraví a štěstí a těším se, že se přijdou podívat na mou plzeňskou výstavu.

My určitě přijdeme. Přejeme vám úspěšnou plzeňskou výstavu a především hodně zdraví a chuti do života.